

امام جواد(ع)؛ پیش‌گام مناظره با فرقه‌های اسلامی و غیراسلامی

در دوران امامت امام جواد(ع) فرقه‌های مختلف اسلامی و غیر اسلامی رشد کرده بودند و علوم و فنون سایر ملت‌ها مورد توجه ویژه قرار گرفته بود، لذا حضرت جواد(ع) وارد بحث‌های علمی و اعتقادی شدند و مناظره با مخالفان و ادیان گوناگون با سرمایه‌گذاری، جریان از امامت پاسداری کردند.

در دوران امامت امام جواد(ع) فرقه‌های مختلف اسلامی و غیر اسلامی رشد کرده بودند و علوم و فنون سایر ملت‌ها مورد توجه ویژه قرار گرفته بود، لذا حضرت جواد(ع) وارد بحث‌های علمی و اعتقادی شدند و مناظره با مخالفان و ادیان گوناگون با سرمایه‌گذاری، جریان از امامت پاسداری کردند.

حجت‌الاسلام والمسلمین علی جلائیان اکبرنیا، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم اسلامی رضوی، در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، به بیان مطالبی در خصوص فضائل و خصوصیات امام جواد(ع) پرداخت و اظهار کرد: لقب مبارک امام محمدتقی(ع) جواد است، تقی از معروف‌ترین القاب ایشان است و کنیه ایشان ابوجعفر(ع) است. ایشان در دهم ماه رجب 195 هجری در مدینه به دنیا آمدند و پدر بزرگوارشان امام رضا(ع) که این مولود را مولود بابرکتی می‌دانند و از بابرکت‌ترین مولودها نامشان دادند، مادرشان خیزران یا سبیکه نام دارد که شاید از لحاظ خاندان به ماریه قبطیه، همسر بزرگوار پیامبر(ص) برسد.

جلائیان افزود: امام رضا(ع) در مورد منزلت فرزندشان امام جواد(ع) و مادر مکرمه ایشان فرمودند که من دارای پسری شده‌ام که همچون موسی(ع) شکافنده دریاها، علم است و مانند عیسی(ع) مادری پاک دارد. امام جواد(ع) در سن هفت یا هشت سالگی به امامت رسیدند و هفده سال دوران امامت حضرت بوده است، یعنی حضرت دوران امامتشان را از کودکی تا جوانی گذرانده‌اند.

این استاد دانشگاه با اشاره به نکاتی درباره اصل امامت، ادامه داد: امامت و سرپرستی جامعه اسلامی از مهم‌ترین و حساس‌ترین مسائلی است که ضامن پیشرفت معنوی و اجتماعی مردم می‌شود. امام جانشین خدا و رسول خدا(ص) است و سمت و سوی حرکت امت را در دست دارد. امام زمام دین و رشته کار مسلمانان، آبادانی دنیا و سرافرازی مومنان را به عهده دارد؛ به تعبیر امام رضا(ع) امامان معصوم(ع) ریسمان محکم الهی و کشتی نجات هستند.

فلسفه امامت

جلائیان اضافه کرد: امامت مانند کشتی با عظمتی است که به سوی مقصدی معین در حرکت است؛ حرکتی به سوی کمال بشر و وصول الی‌الله، راهی طولانی و پرفراز و نشیب و راهی است که برای پیمودن آن مبتنی بر شرایط زمان و مکان، گاهی باید با سرعت حرکت کرد و گاه به آرامی و حتی زمانی به ظاهر توقف کرد؛ توقفی که خود حرکتی در مسیر رسیدن به مقصود است. به عنوان مثال هدایت کشتی بزرگی است که سفری طولانی در پیش دارد و هدایت این کشتی بر دوش افراد مختلف گذاشته شده است.

وی خاطرنشان کرد: وقتی هدایتگر کشتی و سکان‌دار کشتی عوض می‌شود، هدف و مسیر حرکت تغییر نمی‌کند و برنامه عوض نمی‌شود، هرچند هریک به تناسب شرایط دریا، جو و مانند آن به حرکت ادامه می‌دهند، ولی همه به یک هدف می‌اندیشند و به یک سو می‌روند. اگر سرعت افزایش پیدا می‌کند یا کم می‌شود، اگر تغییر جهتی پیش بیاید، همه وابسته به مسیری است که هر سکان‌دار فهیم و با تجربه‌ای کشتی را به همین صورت هدایت می‌کند.

این پژوهشگر تاریخ اسلام گفت: امامان معصوم(ع) که هدایتگر جامعه و بشریت هستند، مقصد و مقصود واحدی دارند که همه به سوی آن حرکت می‌کنند. اگر صلح است و اگر جنگ است، اگر اشک و دعا است یا ایجاد دانشگاه و کرسی تدریس است یا مبارزه اعتقادی مورد توجه ویژه قرار گرفته است و اگر حضوری است یا غیبتی، همه و همه در مسیر حرکت کشتی امامت است و هریک از امامان اگر در زمان امام دیگری بود به گونه‌ای عمل می‌کردند که امام آن زمان حرکت کرد.

امامان معصوم(ع) هدایتگر جامعه و بشریت هستند مقصد و مقصود واحدی دارند که همه به سوی آن حرکت می‌کنند اگر صلح است و اگر جنگ است اگر اشک و دعا است یا ایجاد دانشگاه و کرسی تدریس است یا مبارزه اعتقادی

وی ادامه داد: از این رو باید به امامت امامان معصوم(ع) به عنوان يك جریان با مبانی ثابت نگریست هرچند در این بین تاکتیک‌ها متفاوت می‌شود. لذا امامت را باید جریانی بدانیم که امام در شرایط مختلف برای هدایت مردم رفتاری متناسب با زمان و مکان خود برمی‌گزیند تا حرکت این جریان دچار آسیب نشود. باتوجه به این مقدمه، باید عرض کنیم امام جواد(ع) با توجه به شرایط زمانشان، تاکتیک‌های خاصی را برای هدایت جامعه برگزیدند تا نقش امامت آن‌گونه که بر دوش ایشان نهاده شده به سرمنزل مقصود برسد.

جلائیان افزود: زمان امام جواد(ع) دورانی بوده که فرقه‌های مختلف اسلامی و غیراسلامی رشد و نمو پیدا کرده بودند و علوم و فنون سایر ملت‌ها در پی ترجمه کتاب‌ها به زبان عربی مورد توجه ویژه قرار گرفته بود، لذا حضرت جواد(ع) به مانند پدرشان امام رضا(ع) وارد بحث‌های علمی و اعتقادی شدند و ضمن مناظره با مخالفان و ادیان گوناگون، با سرمایه خدایی، جریان امامتشان را پاسداری کردند و از بسترهایی که خلفای زمان چون مامون و معتصم برای ایشان پیش می‌آوردند، به بهترین وجه برای تحقق اهداف امامت استفاده می‌کردند؛ چه ازدواج با ام‌الفضل دختر مامون و چه جلسات مناظره و محاجه‌ای که برایشان فراهم می‌کردند.

شرایط امام جواد(ع) در دوران امامت

وی با اشاره به تبدیل تهدیدها به فرصت از سوی امام جواد(ع) اظهار کرد: در تاریخ کسانی را می‌بینیم که تلاش می‌کنند حضرت جواد(ع) را از میدان امامت دور بدارند اما خیلی زیبا است که امام(ع) تهدیدها را به فرصت بدل می‌کنند و از این تهدیدها استفاده می‌کنند. جلسات مناظره حضرت فراوان نقل شده است که نمونه‌های آن نیاز به بیان ندارد، اما جریانی را که مامون فراهم کرد و یحیی بن اکثم از حضرت درباره صید انسان محرم در ایام حج می‌پرسد و جواب‌های دقیق حضرت معروف است.

جلائیان در پایان گفت: جریانی که ابی داوود نقل می‌کند که در دربار معتصم درباره قطع دست دزد پیش آمد که بارها نقل شده و شنیده شده است، نشان می‌دهد که حضرت بسیار از فرصت‌ها استفاده می‌کردند و حضرت کاملاً مواظب خطرات اطرافیان بودند که يك بار اطرافیان ناصالح به خط اصیل امامت ضربه وارد نکنند. ابوالعمرو جعفر بن واقد هاشم بن ابی هاشم از افرادی هستند که حضرت آن‌ها را مورد لعن قرار می‌دهد چون به نام حضرت برای خودشان تشکیلاتی به راه انداختند.